

Doktorant: mgr psych. Tytus Koweszko
Promotor: prof. dr hab. n. med. Agata Szulc

Streszczenie

TYTUŁ ROZPRAWY DOKTORSKIEJ: Epidemiologia i uwarunkowania zachowań samobójczych u pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie.

WSTĘP: Przeciwdziałanie zachowaniom samobójczym stanowi jedno z kluczowych wyzwań współczesnej psychiatrii. Populacja pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie charakteryzuje się własną specyfiką autodestrukcyjności, przez co pod wieloma względami różni się od populacji ogólnej. Celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest analiza częstości występowania zachowań samobójczych i wyodrębnienie zmiennych determinujących zagrożenie samobójcze w różnych zaburzeniach psychicznych, określenie pozamedycznych stanów związanych ze zjawiskami samobójczymi oraz ocena użyteczności autorskiej metody diagnozy postaw wobec samobójstwa, nazwanej Werbalną Skalą Samobójstwa (WSS), w prognozie zagrożenia samobójczego u pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie.

METODYKA: Na niniejszą rozprawę doktorską składa się cykl artykułów w postaci pracy przeglądowej, analizy epidemiologicznej (N=452), dwóch badań retrospektywnych (N=60, N=154) oraz dwóch opisujących proces tworzenia i walidacji WSS (N=121, N=157). W badaniach wykorzystano następujące narzędzia diagnostyczne: Kwestionariusz demograficzno-opisowy, BPRS, ACL, C-SSRS, NGASR, SOC-29, WHOQOL-BREF, WSS, SBQ-R i CSASS.

WYNIKI: Analiza epidemiologiczna wykazała, że pacjenci z diagnozą ICD-10 z grupy F10-F19 stanowili 30% badanej populacji, a 66% z nich miało zachowania związane z samobójstwem przed lub w trakcie przyjęcia ich do szpitala. Dalsze badania ujawniły, że poczucie niskiej jakości życia istotnie wiąże się z podejmowaniem zachowań samobójczych, jednak czynnik ten nie powinien być rozpatrywany bez uwzględnienia płci pacjenta oraz sfery i okresu życia, jakiego dotyczy. W grupie kobiet stwierdzono ujemną korelację pomiędzy zagrożeniem samobójczym a przewidywaną satysfakcją z życia w przyszłości (ρ Spearmana=-0,542; $p<0,01$), podczas gdy u mężczyzn ryzyko suicydalne negatywnie korelowało z oceną własnej przeszłości (ρ Spearmana=-0,638; $p<0,01$). W grupie kobiet

znaczenie miała sfera psychologiczna, a w grupie mężczyzn również somatyczna. Wyniki uzyskane w badaniach pozwoliły na wyodrębnienie czynników ryzyka samobójczego i czynników ochronnych odmiennych dla każdej z płci, tym samym pozwalając na stworzenie profilu kobiety- i mężczyzny-samobójcy. W trakcie procesu konstrukcji i walidacji WSS analiza czynnikowa Varimax pozwoliła na wyodrębnienie trzech czynników, tworzących podskale narzędzia. Ich trafność wewnętrzną okazała się satysfakcjonująca, a współczynnik Alfa-Cronbach dla poszczególnych czynników wynosił: 0.881 dla podskali unikania cierpienia, 0.772 dla podskali zinternalizowanej agresji i 0.723 dla podskali poczucia beznadziejności. W kontekście trafności WSS, szczególną uwagę zwraca grupa pacjentów z rozpoznaniem F10-F19, w odniesieniu do której metoda wykazuje najwyższą trafność w diagnozowaniu czynników ryzyka.

WNIOSKI: Pacjenci hospitalizowani z rozpoznaniem F10-F19 ujawniają najsilniejsze inklinacje samobójcze. W diagnozowaniu zagrożenia suicydalnego czynniki pozamedyczne mają nie mniejsze znaczenie niż zmienne psychopatologiczne, a istotnym czynnikiem determinującym zagrożenie samobójcze i wpływającym na zakres wskazanych interwencji terapeutycznych jest płeć pacjenta. Ponadto przy ocenie ryzyka klinicyści każdorazowo powinni uwzględniać aktualną sytuację badanego oraz historię jego życia, gdyż może okazać się to bardziej znaczącą informacją diagnostyczną niż bezpośrednio wyrażane deklaracje samobójcze. Uzyskane dane potwierdzają trafność WSS w diagnozowaniu czynników ryzyka odnoszących się do fazy wolicjonalnej procesu suicydalnego. Zastosowanie narzędzia sprzyja tworzeniu typologii przeżywania pomocnej w procesie terapeutycznym.